

Onderwerp Strategisch Plan Klimaatadaptatie	
Nummer	2021/640034
Portefeuillehouder	Berkhout, R.A.H.
Programma/beleidsveld	5.1 Openbare ruimte en mobiliteit
Afdeling	BBOR
Auteur	Oosterhof, O.
Telefoonnummer	023-5113866
Email	ooosterhof@haarlem.nl
Kernboodschap	<p>De gemeenteraad van Haarlem heeft de klimaatcrisis uitgeroepen. Het college spant zich in om de klimaatcrisis aan te pakken en de klimaatverandering tegen te gaan, onder andere door het aardgasvrij maken van de stad in 2040 en de inzet op duurzame mobiliteit. Het is echter onvermijdelijk dat aanpassing aan de klimaatverandering ook nodig is. Haarlem heeft zich als doel gesteld om in 2050 klimaatbestendig te zijn. In de Omgevingsvisie is de hoofdlijn van de strategie al uitgezet: door ruimte te geven aan water en groen wordt de gemeente Haarlem klimaatbestendig gemaakt. Dit strategisch plan geeft een duidelijke strategie en een eerste inzicht in de financiële opgaven voor de komende jaren.</p> <p>Met het Strategisch Plan Klimaatadaptatie wordt een strategie gegeven om Haarlem klimaatbestendig te maken. Met het vaststellen van de Intentieverklaring Klimaatbestendige Nieuwbouw streeft het college ernaar om de afspraken door te vertalen en vast te leggen in het eigen handelingsinstrumentarium. De intentieverklaring is verwerkt in het strategisch plan.</p> <p>Het strategisch plan geeft inzicht in de financiële opgaven. Hierin wordt duidelijk dat, om Haarlem klimaatbestendig te maken ongeveer 7,8 miljoen euro per jaar geïnvesteerd moet worden tot en met 2050 (in totaal ca. 225 miljoen euro). Hiervan is ongeveer 6,5 miljoen euro per jaar voor rekening van de gemeente Haarlem (in totaal ca. 190 miljoen euro). Daarnaast is ook in beeld gebracht wat de mogelijke klimaatschade is in de periode 2018-2050, indien Haarlem niet klimaatbestendig wordt gemaakt. Dit is een schadeschatting van in totaal 210 tot 750 miljoen euro. In deze bedragen is nog geen rekening gehouden met de extra benodigde personele capaciteit.</p> <p>Na bespreking in de raad wordt in 2022 een uitvoeringsprogramma opgesteld. Op basis hiervan kan de raad bij de begroting 2023 de financiële middelen beschikbaar stellen voor een klimaatbestendig Haarlem in 2050.</p> <p>Het college begint in 2022 met het stimuleren en faciliteren van de Haarlemmers om hun eigen leefomgeving klimaatbestendig te maken.</p>

3. Beoogd resultaat

De gemeenteraad van Haarlem heeft de klimaatcrisis uitgeroepen. Het college spant zich in om de klimaatcrisis aan te pakken en de klimaatverandering tegen te gaan, onder andere door het aardgasvrij maken van de stad in 2040 en de inzet op duurzame mobiliteit. Het is echter onvermijdelijk dat aanpassing aan de klimaatverandering ook nodig is. Haarlem heeft zich als doel gesteld om in 2050 klimaatbestendig te zijn. In de Omgevingsvisie is de hoofdlijn van de strategie al uitgezet: door ruimte te geven aan water en groen wordt de gemeente Haarlem klimaatbestendig gemaakt. Dit strategisch plan geeft een duidelijke strategie en een eerste inzicht in de financiële opgaven voor de komende jaren.

Met het Strategisch Plan Klimaatadaptatie wordt een strategie gegeven om Haarlem klimaatbestendig te maken. Met het vaststellen van de Intentieverklaring Klimaatbestendige Nieuwbouw streeft het college ernaar om de afspraken door te vertalen en vast te leggen in het eigen handelingsinstrumentarium. De intentieverklaring is verwerkt in het strategisch plan.

Het strategisch plan geeft inzicht in de financiële opgaven. Hierin wordt duidelijk dat, om Haarlem klimaatbestendig te maken ongeveer 7,8 miljoen euro per jaar geïnvesteerd moet worden tot en met 2050 (in totaal ca. 225 miljoen euro). Hiervan is ongeveer 6,5 miljoen euro per jaar voor rekening van de gemeente Haarlem (in totaal ca. 190 miljoen euro). Daarnaast is ook in beeld gebracht wat de mogelijke klimaatschade is in de periode 2018-2050, indien Haarlem niet klimaatbestendig wordt gemaakt. Dit is een schadeschatting van in totaal 210 tot 750 miljoen euro. In deze bedragen is nog geen rekening gehouden met de extra benodigde personele capaciteit.

Na bespreking in de raad wordt in 2022 een uitvoeringsprogramma opgesteld. Op basis hiervan kan de raad bij de begroting 2023 de financiële middelen beschikbaar stellen voor een klimaatbestendig Haarlem in 2050.

Het college begint in 2022 met het stimuleren en faciliteren van de Haarlemmers om hun eigen leefomgeving klimaatbestendig te maken.

4. Argumenten

1. *Het Strategisch Plan Klimaatadaptatie past binnen ingezet beleid.*

Haarlem heeft zich als doel gesteld om in 2050 klimaatbestendig te zijn. In de Omgevingsvisie is de hoofdlijn van de strategie al uitgezet:

1. Haarlem maakt ruimte voor water
2. Haarlemse stedelijke ontwikkelingen en transformaties zijn klimaatadaptief
3. Haarlem bouwt aan een klimaatbestendige openbare ruimte.
4. Haarlem deelt de verantwoordelijkheid voor de wateropgave

Met het Strategisch Plan Klimaatadaptatie wordt invulling gegeven aan de hoofdoopgave 'een klimaatbestendig Haarlem'. Het laat zien wat er nodig is om Haarlem klimaatbestendig te maken. Hiermee geeft het concretere handvatten om uiteindelijk integraal aan de slag te gaan met alle Haarlemse opgaves. Het is te gebruiken voor concrete projecten in de leefomgeving en moet een plek krijgen in Omgevingsplannen en Omgevingsprogramma's.

2. Klimaatadaptatie staat in relatie met andere maatschappelijke opgaven

De plannen en afspraken over klimaatadaptatie staan niet op zichzelf. Klimaatadaptatie is bij uitstek een opgave die moet worden gekoppeld aan andere maatschappelijke opgaven, zoals verstedelijking en de energietransitie. Dit past bij de integraliteit van de omgevingsvisie.

Klimaatadaptatie geeft extra en/of hogere eisen aan de projectgebieden, bovenop de eisen die voortkomen uit de andere maatschappelijke opgaven. Er is een grote maatschappelijke urgentie om deze extra en hogere eisen op te leggen. Als ze in een specifiek projectgebied niet invulbaar blijken te zijn, zal worden gekeken welke alternatieven er bestaan om hetzelfde doel te bereiken.

3. Het strategisch plan is gebaseerd op gedegen vooronderzoek

Bij het opstellen van het Strategisch Plan Klimaatadaptatie is gebruik gemaakt van het basisveiligheidsniveau voor klimaatbestendige nieuwbouw dat regionaal is opgesteld (MRA, 2021), de klimaatstresstest (te vinden op mra.klimaatatlas.net), de notitie basisrioleringsplan en klimaatadaptatie (Witteveen+Bos, 2021), de quickscan hitte- en droogtemaatregelen (Tauw, 2020) en de aanvulling hierop (Tauw, 2021).

4. Het basisveiligheidsniveau is opgesteld met experts, overheden, marktpartijen en maatschappelijke organisaties

Het basisveiligheidsniveau maakt onderdeel uit van de Intentieovereenkomst Klimaatbestendige nieuwbouw. Deze is tot stand gekomen in samenwerking met experts van overheden (gemeenten, waterschappen en de provincies), marktpartijen (ontwikkelaars en brancheorganisaties) en maatschappelijke organisaties. De afspraken zijn het resultaat van een intensief samenwerkingstraject. Dit betekent dat er compromissen zijn gesloten en gezocht is naar gemene delers. Dit heeft geleid tot een gedragen set aan afspraken, die samen met de bijbehorende basisveiligheidsniveaus voor duidelijkheid en een gelijk speelveld zorgen. De afspraken concretiseren de duurzaamheidsopgave met betrekking tot klimaatadaptatie.

5. De intentieovereenkomst bestaat uit algemene en randvoorwaardelijke afspraken

De intentieovereenkomst bestaat uit algemene afspraken en randvoorwaardelijke afspraken over hoe aanpassingen aan het veranderende klimaat meegenomen worden bij nieuwbouw. Voor wateroverlast, droogte, hitte, het beperken van overstromingsrisico's en natuurinclusiviteit zijn er uitgangspunten en specifieke ondergrenzen gezamenlijk opgesteld. De specifieke ondergrenzen zijn het basisveiligheidsniveau klimaatbestendige nieuwbouw van de MRA. Deze handvatten creëren een gelijk speelveld tussen de verschillende overheden en marktpartijen.

6. Het Strategisch Plan Klimaatadaptatie en de Intentieovereenkomst Klimaatbestendige Nieuwbouw verbinden beleid met handelen

De stukken doen recht aan de maatschappelijke klimaatopgave en de toenemende weersextremen als gevolg van klimaatverandering. Ook de bouwopgave in de regio heeft profijt van de afspraken door de helderheid en het gelijke speelveld dat er ontstaat. Daarnaast worden belangrijke randvoorwaarden benoemd. De achterliggende thema's (wateroverlast, hitte, droogte, overstromingen, natuurinclusiviteit en biodiversiteit) worden voorzien van heldere uitgangspunten en bijbehorende basisveiligheidsniveaus, te gebruiken in concrete projecten in de leefomgeving. Daarmee worden beleid en handelen onderling verbonden.

7. Haarlem heeft het basisveiligheidsniveau ook toegepast op de bestaande openbare ruimte.

Het Basisveiligheidsniveau Klimaatbestendige Nieuwbouw heeft het college zo ver als mogelijk laten toepassen op de openbare ruimte in de bestaande stad. Tussen de verschillende stadsdelen treden hierbij grote verschillen op, bijvoorbeeld bij de verdeling openbare en private ruimte in wijken. Bij het toepassen van het basisveiligheidsniveau op de bestaande stad is het voorbehoud gemaakt dat het doelmatig en redelijkerwijs toepasbaar moet zijn.

8. Als Haarlemmers samenwerken en bijdragen komen we tot een klimaatbestendige stad

Iedereen werkt mee aan het klimaatbestendig maken van Haarlem. Dit gebeurt ten eerste vanuit wettelijke verplichtingen en taken, waar die niet bestaan zal de gemeente richting geven en in samenwerking de aanpak bepalen. Over het waterbeheer is er een taakverdeling opgenomen in verschillende wetten. Zo moeten Haarlemmers hemelwater in principe op eigen terrein verwerken, is de gemeente aan zet voor de inzameling en verwerking van overtollig hemelwater en werkt het Hoogheemraadschap aan bescherming tegen overstromingen. Voor hittestress en droogte zijn de verplichtingen minder ver uitgewerkt, wel moet de gemeente een afweging maken bij het invullen van de ruimtelijke ordening. Haarlemmers zijn zelf aan zet, wanneer het aankomt op het aanpakken van versteende tuinen of het weren van warmte uit hun eigen woning. Om dit te versnellen wordt ingezet op het stimuleren en faciliteren van de benodigde veranderingen. Gebiedsgericht wordt gekeken welke acties nodig zijn.

9. Regionale samenwerking leidt tot gelijk speelveld

De MRA werkt sinds 2018 samen aan klimaatbestendige nieuwbouw en bestaande bouw. Ook in Zuid Holland, Utrecht en Noord-Holland Noord is gewerkt aan klimaatbestendig bouwen. In 2019 is het 'Convenant Klimaatadaptief Bouwen Zuid-Holland' afgesloten. In 2021 worden in Utrecht de 'Afspraken Klimaatbestendig bouwen' voor nieuwbouw en bestaande bouw onderschreven. Tijdens het opstellen van de 'intentieovereenkomst Klimaatbestendige nieuwbouw' is er afgestemd met de andere regio's om te leren van elkaars aanpak en het gelijke speelveld zo groot mogelijk te maken. Het maken van afspraken op Klimaatbestendige nieuwbouw geeft duidelijkheid, zowel onderling als naar markt- en kennispartijen toe.

10. De Haarlemmers spelen een belangrijke rol bij de invulling van concrete plannen

Het strategisch plan en de intentieovereenkomst bieden een kader van waaruit een planmatige aanpak opgezet kan worden. Bij het opzetten van de planmatige aanpak en bij de invulling in concrete plannen kunnen de betrokken partijen uiteraard meepraten over de keuzes die gemaakt worden. Daarnaast is het de bedoeling dat Haarlemmers gestimuleerd en gefaciliteerd worden om hun eigen leefomgeving klimaatadaptiever en prettiger te maken vanuit eigen initiatieven. Haarlem kan alleen klimaat adaptief worden wanneer alle Haarlemmers meedoen in de transitie. Hiervoor zal een uitgebreid communicatieplan opgesteld moeten worden.

5. Risico's en kanttekeningen

1. De berekeningen zijn gemaakt met de huidige stand van de wetenschap en techniek

Het Strategisch Plan Klimaatadaptatie en de Intentieovereenkomst Klimaatbestendige Nieuwbouw zijn gebaseerd op de huidige verwachte klimaateffecten. In de toekomst kan het nodig zijn dat

nieuwe inzichten leiden tot aanpassingen aan het basisveiligheidsniveau. Dit kan worden veroorzaakt door nieuwe wetenschappelijke feiten en mondiale ontwikkelingen. Een belangrijke pijler hierin zijn de KNMI klimaatscenario's. De verwachting is dat de intensiteit van de klimaateffecten na 2050 verder zullen toenemen. Daarnaast moet de komende jaren blijken of het Strategisch Plan Klimaatadaptatie en het Basisveiligheidsniveau Klimaatbestendige Nieuwbouw afdoende worden toegepast om een omslag te maken naar klimaatadaptief ontwikkelen.

2. Het risico van doorgaan op de huidige manier van ontwikkelen

Het risico om aanpassingen aan de effecten van klimaatverandering niet vanaf het begin mee te nemen in gebiedsontwikkeling betekent dat er hogere maatschappelijke kosten zullen worden verwacht in de toekomst en dat bewoners niet veilig wonen. Dit kunnen kosten zijn van schade bij een extreem weer gebeurtenis, zowel directe, indirecte, als maatschappelijke schade. Maar ook de grote herinvesteringskosten later om een gebied veilig te maken. Deze kosten zijn op dat moment hoger dan de meerkosten die gemaakt worden wanneer bij nieuwbouw of onderhoud klimaatbestendigheid meteen wordt meegenomen. Dit komt bijvoorbeeld doordat de beschikbare ruimte voor waterbergende maatregelen niet meer aanwezig is en er minder kosten-efficiënte oplossingen gekozen moeten worden. Deze hogere herinvesteringskosten zullen hoogstwaarschijnlijk door het publieke domein worden gedragen.

6. Uitvoering

1. Het Strategisch Plan Klimaatadaptatie geeft een aanzet tot een uitvoeringsprogramma

Op hoofdlijnen zijn de consequenties van het toepassen van het Strategisch Plan Klimaatadaptatie uitgewerkt. Dit betreft de benodigde investeringen, acties en de inzet van instrumentarium. Na bespreking in de raad wordt in 2022 een uitvoeringsprogramma opgesteld. Op basis hiervan kan de raad bij de begroting 2023 de financiële middelen beschikbaar stellen voor een klimaatbestendig Haarlem in 2050.

Het Strategisch Plan Klimaatadaptatie laat zien dat Haarlem kwetsbaar is voor klimaatverandering. Als er niets verandert is er een grote kans op schade. Door maatregelen te treffen kan dit worden beperkt. Een grotere inzet op klimaatadaptatie zorgt ervoor dat risico's sneller zijn weggenomen, een kleinere inzet op klimaatadaptatie zorgt ervoor dat risico's langer bestaan.

2. Stimuleren en faciliteren van de Haarlemmers

De raad van Haarlem heeft het via de incidentele versterkers mogelijk gemaakt dat er voor 2022 meer middelen voor het vergroenen en klimaatadaptiever maken van de stad beschikbaar zijn. In 2022 zal een subsidiemogelijkheid worden geopend om het aanleggen van groene daken in Haarlem te stimuleren. Daarnaast zal er in de verschillende stadsdelen van Haarlem ruimte komen voor groeninitiatieven om vanuit de gemeente ondersteuning te krijgen. Ook zal het volgend jaar mogelijk worden voor bewoners om hun tuinen te onttegenen en de stenen op te laten halen, dit zal de vorm krijgen van een pilot met een Tegelophaaldienst.

3. Gespreksonderwerp bij coalitie-onderhandelingen

Tijdens de coalitievorming zijn klimaatadaptatie en klimaatbestendige nieuwbouw belangrijke onderwerpen. Deze stukken geven richting in wat er nodig is om Haarlem klimaatbestendig te maken.

7. Bijlagen

1. Strategisch Plan Klimaatadaptatie
2. Intentieovereenkomst Klimaatbestendige Nieuwbouw